

06 / 06 / 2008

Eski Sayıştay Binası No: 4 06050 Ulus/ANKARA Tel: (0 312) 309 90 01-05 Fax: (0312) 309 90 19

**GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ SAYIN AKİF EKİCİ'NİN 7/3060 ESAS NO'LU SORU
ÖNERGESİNE İSTİNADEN HAZIRLANAN BAKANLIĞIMIZ CEVABI**

Trabzon Devlet Tiyatrosunda sergilenen, Haşmet Zeybek tarafından yazılan "Düğün ya da Davul" adlı oyun metnin de geçen "Başbakan kimden korkar?", "Amerika'dan" replikleri "Başbakanlar kimden korkar" olarak değiştirilmiş ve "Amerika'dan" cevabı metinden çıkarılmıştır.

Metin değiştirilmeden önce Trabzon Devlet Tiyatrosuna soruşturma açılmıştır. Bu hareketlerle özgür olması gereken sanat ve sanatçılar, baskı altına alınmakta ve hükümet kendi sanatını icra ettirmeye çalışmaktadır.

Sayın Bakan, metnin dışına çıkılmasının seyirciye saygısızlık olduğunu söylüyor. Fakat, yıllarını tiyatroya vermiş Müjdat GEZEN metnin aslına bir değişiklik uygulandığını söylemektedir.

Yapılan açıklamayla, bir anlamda oyunculara, oyun yazarlarına, hatta ve hatta özel tiyatrolara bile bir gözdağı verilmektedir.

SORU 1: Bu orijinal metinde yapılan değişiklik sansür değil midir?

CEVAP 1: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü çalışma esas ve usullerini 5441 ve 1310 sayılı Kanun Hükümleri çerçevesinde yürütmektedir.

Devlet Tiyatrolarının orijinal metin üzerinde yapacağı değişiklikler oyunun yönetmeni, yazarı ve sorumlu müdürün insiyatifindedir. Devlet Tiyatroları uzun yıllar uygulanan kurallar çerçevesinde; metinde yer almayan, metne de katkısı bulunmayan sonradan eklenen sözcüklere müdahale etmiştir.

Anayasamızın 64 üncü maddesi uyarınca "devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre Bakanlığım bağlı kuruluşu olan Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, "sanatsal" nitelikte faaliyetlerini sanatçılardan oluşan yönetim kademeleri ve kurullar eliyle ve belli kurallar çerçevesinde yürütmektedir. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü sanatçıları, kurumsal ve yasal düzeyde sağlanan ayrıcalıklar ve güvence koşullarında sanat yapmaktadırlar. Ancak, sanatın ve sanatçının özgürlüğü; sanatçılar tarafından oyun metinlerinin değiştirilmesi, basit ve popülist uygulamalara yer verilmesi, etik ve estetik kuralların çiğnenmesi gibi davranışları haklı çıkarmaz. Bu yüzden Devlet Tiyatroları söz konusu metinden oyunun bütünlüğüne zarar veren eklemeleri çıkarmıştır.

Bir oyunun seçilmesi, sahneye konulması, oynanması kurallar çerçevesinde yapılır. Bir oyunun provalarında her sözün, her kelimenin, her mizansenin bir gerekçeyle, bir nedenle oluşması sağlanır. Prova dışı bir uygulama oyunun bütünlüğüne zarar verir. Günlük, basit eklemeler ve keyfi düzenlemeler ve tiyatronun evrensel gücünü yitirmesine ve sanatsal değerine zarar verir.

Yukarıda bahsettiğim nedenlerden dolayı tiyatro sanatı, çalışma, uygulama açısından ve meslek etik kuralları gereği disiplinli bir sanat dalıdır. Sanat ve sanatçının aykırı duruşu ile keyfilik arasında büyük fark vardır. Bu kapsamda anılan oyunun orijinal metninde değişiklik yapılmamış, sonradan yapılan metin dışı eklemelere de mevzuat gereği izin verilmemiştir. Bunu sansür olarak değerlendirmeyip, çalışma esas ve usullerimizin uygulanması olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

SORU 2: Kültür ve Turizm Bakanlığı oyun metnlerinde yapılacak bu değişiklikleri neye göre belirlemektedir?

SORU 3: Kültür ve Turizm Bakanlığının yaptığı açıklamalar  zg r olması gereken sanatı ve sanatçıyı baskı altına sokmaya çalışmak değil mi?

SORU 4: Oyunun asıl metnini okudunuz mu ve oyunu izlediniz mi? Eğer oyunu izlemediniz ve asıl metni okumadıysa bu açıklamaları nasıl yapıyorsunuz?

CEVAP 2-3-4: Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü her türlü sanatsal ve idari etkinliklerinden birinci derece sorumlu olup, kurumun ve hizmetlerin düzenli ve en iyi bir biçimde yürütülmesine nezaret etmek ve bu hususta 5441 ve 1310 sayılı Kanun Hükümleri çerçevesinde oynanacak oyunlar ve oyunlar üzerinde yapılacak  alışmalar Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün yetki ve sorumluluğunda olup, yapılacak değişiklikleri söz konusu Genel Müdürlük belirlemektedir.

Tiyatro sanatı özü ve içeriği açısından birçok farklı konuyu gündeme getirir. Doğası gereği aykırı bir duruşu da vardır ama bu konu günlük, basit eklemeleri ve açıklamaları içerdiği anda tiyatronun evrensel gücünü yitirmesine neden olur. Tiyatroyu basit, günlük hale getirir. Tiyatro sanatının söyleyeceği önemli sözleri, düşünceleri, anlatımları günlük basit bir çizgiye çekmek tiyatro sanatı ile bağdaşmayan bir tutumdur.

“Düğün ya da Davul” veya benzeri oyunlarda yapılacak doğaçlamalar prova aşamasında yazarın izni alınarak, Devlet Tiyatroları Repertuar Kurulunun uygun bulmasıyla yapılabilir. Ayrıca yapılacak değişiklikler doğal olarak tiyatronun ana ilkelerinden uzak olamaz. Oyunun herhangi bir aşamasında günlük gelişmelere göre bir ek yapılamaz. “Düğün ya da Davul” oyununun metninde ve yorumunda da böylesi bir ek durum söz konusu değildir.

Geleneksel oyunlarımızda ve seyirlik oyunlarda da aynı kurallar geçerlidir. Yapılacak eleştiriler günlük basit popülizm içermez, daha çok eleştirebilir, önemli problemleri ortaya koyabilir ama basitleştirilemez. Seyirlik oyun oynamak biçim açısından, rol kişilerin farklı karaktere bürünmesi, kostüm değiştirilmesi, me  n farklılığının seyircinin önünde yapılması anlamlarını içerir. Böylece eleştirel bir oyun gücü oluşturur. Bu durum basit söz ve jestlerle zayıflatılamaz oyuncuların keyfi hareketlerine göre bi imlenemez.

“Düğün ya da davul” adlı oyunda kurallara aykırı biçimde eklenen iki cümle, yukarıda anlatılan nedenlerle çıkarılmıştır. Oyun kadın-erkek ilişkisi, ezen ve ezilen ilişkisi ve toplumsal düzene getirilen eleştiriler açısından çok önemlidir. Eklenen bu cümleler oyunun yapısını zedelemekte ve oyunun eleştirel özelliğini zayıflatarak, günlük sıradan bir yapıya çekmektedir. Oyunun içeriği ve tiyatro sanatının disiplini gereği bu cümleler çıkarılmıştır. Oyunun orijinal metnine sadık kalınmıştır. Herkesin isteğine göre söz eklemesi oyun, tiyatro, meslek kurallarına göre mümkün değildir. Bu evrensel bir tiyatro kuralıdır.

Bu kapsamda oyun metnlerinde yapılacak herhangi bir değişiklikte, yukarıda bahsi geçen mevzuat çerçevesinde uygulama yapılır. Bakanlığımın oyun metnlerinde yapılacak değişikliklere yasal olarak yetkisi bulunmamaktadır.

Yaptığım açıklama bu gerçeği hatırlatma amacı taşımakta olup, sanatı ve sanatçıyı baskı altına almayla uzaktan-yakından bir ilgisi yoktur.

